

Jyrki Vesikansa

VAL:n vallasta ja oppiarvoista

Kuvittelisi, että muistelmia arvioitaisiin tieteellisessä aikakauskirjassa lähdekriittisesti. Ville Okkonen on kuitenkin nielaissut ystäväni Matti Klingen persoonallisten muistelmien kakkososan näkemykset liki sellaisinaan (*Historiallinen Aikakauskirja* 4/2014 s. 469). Muistelmissa pitääkin olla subjektiivinen – viileät arkistotutkimukset samoista asioista kirjoittakoon joku toinen, mielellään niissä ulkopuolinen. Professori Martti Häikiö kertookin sanoneensa vuorineuvos Simo Vuorilehdolle tämän vängätessä Nokian vaiheista tutkijalle omaa näkemystään: ”Kirjoita muistemat”.

Meidän vallilaisten itsetuntoa tietenkin hivelee käsitys Vapauden Akateemisen Liiton vaikutusvallasta. Okkonen ottaa tässä täydestä Klingen näkemyksen, jollei korota sitä toiseen potenssiin. Klinge itsekin on ajoittanut Ylioppilaskunnan historiassa VAL:n vahvan ajan 1950-luvulle – silloinkin lähinnä ylioppilaselämään. Okkosen mukaan taas 1960-luvun loppupuolelta alkaen kasvaneen opetushallinnon poliittisilla elimillä ”yhä harvemmin oli taustaa Vapauden Akateemisessa Liitossa”. Koska sitä oli laajemmin ollutkaan?

Kannattaa vilkaista professori Seppo Myllyniemen kanssa toimittamaamme artikkeliko-

koelmaa *Vapauden valli* (2010) – etenkin siinä julkaistua jäsenluetteloa. Noin 350 vallilaisesta peräti yksi eli Heikki Haavisto eteni poliittiseen hallitukseen. Ehkä hänen VAL-taustansa vaikutti Suomen EU-jäsenyyteen. Virkamieshallituksessa vaikutti Jaakko Numminen. Kansanedustajia oli muutama. Historian professoreiksi nousivat Seikko Eskola, Jorma Kalela, Tuomo Polvinen ja Olli-Pekka Vehviläinen, mutta he edustavat varsin laajaa aatekirjoa. Toki vallilaisissa oli ja on tunnettuja kansalaisia, mutta heidän vaikutusvaltaansa ei voi missään vaiheessa rinnastaa AKS:n neljääntuhanteen valajäseneen. Tai 1970-luvun taistolaisiin Björn Wahlroosista alkaen.

Valvojan kohtalo avaa puolestaan Okkoselle peräti ”toteutuneen historian muita mahdollisuuksia”. Perinteinen kulttuurilehti kuoli samaan tautiin kuin *Uusi Kuvalehti* tai *Uusi Suomi*, vaikka niidenkin sammumisesta on esitetty salaliittoteorioita. Lehtien vaiheissa on eroavuuksia, mutta kaikilla kolmella oli liian pieni levikki kannattavaan toimintaan. Kun *Valvoja* yhdistettiin 1969 nykyiseen *Kanavaan*, sen levikki oli hiipunut noin tuhanteen kappaleeseen.

Kriitikoita ja keskustelijoita esitellessään *Historiallinen Aikakauskirja* on siirtynyt mainitsemaan vain tämän ”kotiyliopiston tai muun työpaikan”. Vapaista tutkijoista kerrotaan kotipaikka. Muutos heijastaa tutkijoiden sulkeutumista ikiomaan luostariinsa. Siellä kaikki tietävät, kuka kukin on. Kuitenkaan lehden tilaajien valtaosa ei kuulu tähän sääntökuntaan. Klingeläisyyttä voisi seurata käyttämällä oppiarvoja – vielä niitä sentään myönnetään. Okkonenkin on googlauksen mukaan ”apurahatutkija” – gradunsa perusteella kai maisteri? Miksi ujustella ikivanhoja, selkeitä titteleitä?

FL, lehdistöneuvos Jyrki Vesikansa on toimittaja ja tietokirjailija, joka on valmistunut Helsingin yliopistosta.